Ümumi məlumat	**Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı**	VET 573, Xırda heyvanların xəstəlikləri, 4 AKTS
	Departament	Baytarlıq Təbabəti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Abbasov Ramin
	E-mail	abbasli_ramin@inbox.ru
	Telefon	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 305.(online 6-ci günlər saat 17:00, ofline 6-cı günlər 08:30)
	Məsləhət saatı	Tələbələrlə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	***Əsas dərsliklər***: 1. Асланбей Д.- Ветеринер операсйон билэиси. Анкара-2015. 2. Асланбей Д., Ъандаш А.- Ветеринер операсйон. Анкара-2009. 3. Щясянов М. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын ямяли ъярращиййяси (цмуми щисся). Бакы, 1958. 4. Щясянов М., Гулийев Щ. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын ямяли ъярращиййяси (хцсуси щисся). Бакы, 1963. 5. Nəsibov F.N. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын йолухмайан дахили хястяликляри. Бакы, 2021. 6. Щаъыйев Щ.М. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын йолухмайан дахили хястяликляри. Бакы, 1978. 7. Niedersächsisches Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz - Leitfaden für eine optimierte Kälberaufzucht. Hannover 8. Prof. Dr.Dr. h.c. Gerhard L., Prof. Dr. Dr. h.c. Ellendorf F., Prof. Dr. Lengerken J.- Heyvanların yetişdirilməsi (dərslik), Stuttgart, Almaniya Eugen Ulmer MMC, 2006 9. Əhmədov Ə.Q., İsgəndərov T.B. - Baytarlıq mamalığı, ginekologiyası, kənd təsərrüfatı heyvanlarının süni mayalandırılması və rüşeymin transplantasiyası (köçürülməsi).Gəncə, 2010, ADAU-nun nəşriyyatı 10. Nəsibov F.N.,Əhmədov Ə.Q, Verdiyeva L.E. - Kənd təsərrüfatı heyvanlarında süni mayalanmanın texnologiyası və təşkili. Bakı, Elm və təhsil nəşriyyatı, 2014 11. Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008 ***Əlavə ədəbiyyat***	

	1. Криштофорова, Б. В. Провизорные органы и жизнеспособность новорожденных животных : монография / Б. В. Криштофорова, Н. В. Саенко. — Санкт-Петербург : Лань, 2018. - ISBN 978-5-8114-2816-8. Текст : электронный // Лань : электронно библиотечная система. — URL: https://e. lanbook. com/book/103075 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей. 2. Авдеенко, В. С. Ветеринарная андрология : учебное пособие / В. С. Авдеенко, С. В. Федотов. — Санкт-Петербург : Лань, 2019.— ISBN 978-5-8114-3500-5. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e. lanbook. Com /book / 115500 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей. 3. Полянцев Н.И. - Ветеринарное акушерство, гинекология и биотехника размножения : учебник / Н. И. Полянцев. — Санкт-Петербург : Лань, 2015. — ISBN 978-5-8114-1658-5. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/60049 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей. ***Online vəsaitlər:*** - Anatomy and Physiology for Veterinary Technicians and Nurses, A Clinical Approach - Anatomy of the Dog, Klaus-Dieter Budras, Patrick H. McCarthy, Wolfgang Fricke and Renate Richter Fifth Edition ***Köməkçi WEB-mənbələr*** https://www.youtube.com/watch?v=6OoFyLHqjLM https://www.youtube.com/watch?v=XkODTPx84XQ https://www.youtube.com/watch?v=6oSScHaoyks https://www.youtube.com/watch?v=iPBmW7nB0Qg
Kursun məzmunu	Öyrənilən fənn ümumi nəzəri və praktiki xüsusi fənlərin: normal anatomiya və fiziologiya, histologiya və embriologiya, patoloji fiziologiya, yemləmə, zoogigiyena və digər fənlərin məlumatlarına əsaslanır. Bu fənnin sosial–iqtisadi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, baytar mütəxəssisi mamalıq xəstəliklərin profilaktikasını apararkən, heyvan tələfatlarının qarşısını alır, yüksək sanitar və müalicə mədəniyyətininin tətbiqinə imkan verir.
Kursun məqsədi	**Ümumi məqsəd:** “Xırda heyvanların xəstəlikləri" fənni itlərin və pişiklərin xəstəliklərdən qorunması baytarlıq elminin əsas vəzifələrindən biridir. Bir yaşınadək itlər və pişiklər xəstəliklərə (həm yoluxucu, həm də yoluxmayan) daha həssasdırlar. Yaşlı heyvanlar isə daha çox yoluxmayan xəstəliklərə (ürək-damar, həzm və tənəffüs sistemlərinin xəstəliklərinə) düçar olurlar.

	Statistik məlumatlara görə ümumi xəstəliklərin 80%-i yoluxmayan xəstəliklərin payına düşür. Hal-hazırda inkişaf etmiş dünya ölkələrinin əksəriyyətində itlərin və pişiklərin xəstəliklərinin öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilir.Onu da qeyd etmək lazımdır ki, ev heyvanlarına düzgün baytar xidməti göstərmək üçün müasir diaqnostika üsullarından istifadə edilməlidir. Hematoloji, biokimyəvi, koproloji və seroloji laboratoriya müayinələri xəstəliklərin vaxtında müəyyən edilməsinə və onlara qarşı lazımi tədbirlərin aparılmasına köməklik edir. Heyvanların orqanizmində və reproduktiv orqanlarında mayalanma, döllənmə, boğazlıq, doğum və doğumdan sonrakı dövrdə; cinsiyyət orqanlarının və süd vəzinin xəstəliklərində, eləcə də qısırlığın profilaktikası və yeni doğulanların xəstəlikləri; heyvanların biotexnikası üzrə süni mayalanma, rüşeymlərin transplantasiyası (ziqot); heyvanların çoxalmasında ekoloji və texnoloji prosesləri nəzərə alaraq cinsiyyət orqanlarının funksiyasını tənzimləyən və bərpa edən bioloji aktiv maddələrin istifadəsi üzrə baytar mütəxəsisinin formalaşmasında baytarlıq təbabətinin profillinə uyğun olan əsas fənlərdən biridir. ***Xüsusi məqsədlər:*** Bu fənnin məqsədi tələbələrin xırda heyvanlarla işləyə bilməsi üçün itlərin və pişiklərin yoluxmayan daxili, cərrahi, mamalıq və ginekoloji, infeksion və parazitar xəstəlikləri haqda məlumatlar verilmiş, bu xəstəliklərin diaqnostikası, müalicə və profilaktikası da öz əksini tapmışdır. Əlavələr bölməsində infeksion və invazion xəstəliklərə qarşı aparılan tədbirlər və istifadə edilən preparatlar göstərilmişdir. Həmçinin, itlərin bəzi fizioloji, morfoloji və biokimyəvi göstəriciləri haqda da məlumatlar verilmişdir. Tələbələrə it və pişiklərin xəstəlikləri üzrə baytar həkimi üçün lazım olan dərəcədə nəzəri bilik və praktiki bacarıqlar verməkdir.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	**Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər:** İt və pişiklərin yoluxmayan, infeksion və invazion xəstəlikləri onlara qarşı mübarizə tədbirləri, orqan və orqanlar sisteminin fəaliyyəti dövründə baş verən dəyişikliklər, doğum travvmalar, cərrahi xəstəliklər və s. barədə bilik və bacarıqlara yiyələnəcəklər.		
Tədris metodları	**Mühazirə**		x
	Seminar		x
	Qrup müzakirəsi		x
Qiymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%)**
	Fəallıq	Semestr ərzində	10

	Tapşırıq və testlər (quiz 1, 2)	Semestr ərzində	10
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	5
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		**100**

Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)

Dərsin təşkili

- Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır.
- Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir.
- Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (***Quiz***) yoxlanılacaqdır.
- Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri Şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılacaqdır (***Fəallıq***).
- Semestr ərzində fərdi mövzuda **prezentasiyaların** verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır.

Ümumi qaydalar

Davamiyyət

Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.

Gecikmə

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qaib yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır.

Yoxlama işi (Quiz)

Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər.

İmtahanlar

Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkündür. İctimai fəaliyyətlə əlaqədar imtahanlardan yayınma hallarına yol verilmir. İmtahanlar kumulyativ xarakterli olmalıdır. Aralıq

	və yekun imtahanların mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Son imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan sonra keçirilmiş materialların əsasında tərtib olunur. **Tələbənin kursu başa vurması** 60% və daha artıq bal toplamış tələbə kursu bitirmiş hesab olunur. Əks halda tələbə bu kursu yenidən keçməlidir. **İmtahan qaydalarının pozuntuları** İmtahanlarda mövcud qayadaların pozulması (köçürmə cəhdləri, köçürmələr, imtahanın gedişini pozmaq və digər qanunsuz hərəkətlər) hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur. **Dərslərdə davranış** Tələbə dərs zamanı müvafiq akademik şəraitin yaradılması üçün mümkün olan hər şeyi etməlidir. İcazəsiz danışığa, lüzumsuz hərəkətlərə və s. qeyri-etik davranışa qətiyyən yol verilmir. Tələbə dərsdə fəal şəkildə iştirak etməli, lazım olduqda suallar verməli və müzakirələrdən kənarda qalmamalıdır. ***Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.***

S/S	Mühazirələrin mövzuları	Dərsliklər və saatlar
	Xırda heyvanların xəstəlikləri	
1.	Tənəffüs üzvlərinin xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008; Nəsibov F.N. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын йолухмайан дахили хястяликляри. Бакы, 2021.)	səh 19-31; səh 68-92 2saat
2.	Həzm üzvlərinin xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008; Nəsibov F.N. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын йолухмайан дахили хястяликляри. Бакы, 2021.)	səh 32-49; səh 18-64 2saat
3.	Sinir sisteminin xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 73-80 2saat
4.	Qan sisteminin xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 83-88 2saat
5.	Vitamin çatişmamazlıgı xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008; Nəsibov F.N. –Кянд тясяррцфаты щейванларынын йолухмайан дахили хястяликляри. Бакы, 2021.)	səh 90-97; səh 204-252 2saat
6.	Cərrahi xəstəliklər (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 99-110 2saat
7.	Yumşaq toxumalarin xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 136-144 2saat
	Quiz 1	

	Aralıq imtahanı	
8.	Dəri və dərialtı toxumanın xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri İsgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 145-156 2saat
9.	Sümük xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 179-183 2saat
10.	Pəncələrin xəstəlikləri Vətərlərin və vətər yatagının xəstəlikləri (Xırda heyvanların xəstəlikləri İsgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 183-186 2saat
11.	Termiki,kimyəvi və elektriklə zədələnmələr (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 192-196 2saat
12.	İtlərin və pişiklərin yoluxmayan əstəlikləri zamani, tətbiq olunan novokain blokadalari və onlarin aparilma qaydasi (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008) (Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəsibov, L.Verdiyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023.)	səh 197-209 ; səh 328-352 2saat
13.	Mamalıq. Ətyeyənlərin cinsiyyət orqanlarının anatomiya və fiziologiyası (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008; Əhmədov Ə.Q., İsgəndərov T.B. - Baytarlıq mamalığı, ginekologiyası, kənd təsərrüfatı heyvanlarının süni mayalandırılması və rüşeymin transplantasiyası (köçürülməsi).Gəncə, 2010, ADAU-nun nəşriyyatı) (Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəsibov, L.Verdiyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023.)	səh 210-228; səh 148-175 2saat
14.	Ginekoloji xəstəliklər və qısırlıq (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov (Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəsibov, L.Verdiyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023.)	səh 230--245 ; səh 205-210 2saat
15.	İtlərin virus mənşəli xəstəlikləri .Ibtidailər tərəfindən törədilən xəstəsliklər (Xırda heyvanların xəstəlikləri Isgəndərov T.B, Nəsibov F.N. Bakı, 2008)	səh 246-270 2saat
	Quiz 2	
	Final imtahanı	

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.